

Az ökológiai gazdálkodás hazai helyzete

Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter 2012. február 2-án, a gödöllői ökológiai konferencián így fogalmazott:

„A Kárpát-medence természeti erőforrásainak gazdagsága azt indokolná, hogy Magyarország ott legyen Európa élvonalában a kiváló minőségű, magas szinten feldolgozott biotermékekkel. A számok, az eredmények sajnos messze elmaradnak a lehetőségeinktől. Az EU-s csatlakozás óta Magyarországon, az ökológiai terület nagysága nem változik, hozzávetőleg 122 ezer és 145 ezer hektár között mozog.

Meggyőződésem, hogy csak összefogással és párbeszéddel találunk megnyugtató választ a hazai biogazdálkodás jövőjére; csak úgy, ha összehangoljuk az ágazat szakterületeit, beleértve a tájékoztatást, a szemléletformálást is.

Az agrárkormányzat határozott szándéka, hogy kiemeljük a kátyúba ragadt szekeret, és céltámogatásokkal növeljük azoknak a mezőgazdasági területeknek a nagyságát, amelyeken biogazdálkodást folytatnak a termelők, a gazdák.”

Négy évnek kellett eltelnie, hogy a kormány (öko akcióterv, ill. VP ÖKO támogatás [64 Mrd Ft]) a civil (Kárpát-medencei Ökológiai Gazdálkodók Szövetsége, Magyar Biokultúra Szövetség), szakmai, kutató (ÖMKi) és ellenőrző szervezetek, valamint egyetemek összefogásával megtörtént az ökológiai terület tizenkét éve kátyúban lévő szekerének kimozdítása.

Ennek legfőbb előzménye, fő okozója, hogy a kormány 2015-ben meghirdette az ökológiai gazdálkodás 2016. jan. 1-től 2020. dec. 31-ig tartó támogatási programját. A pályázati kiírás kissé kapkodásra sikerült: a pályázóknak kevés információja és ideje volt, hogy beadják a pályázatukat. Azonban még így is 2 242 db pályázatot adtak be, melyből 2 199 db (98 %) volt az érvényes pályázat. A Miniszterelnökség (mint a vidékfejlesztésért felelős tárca) által kezelt „VP-4-11.1.-11.2.-15.” kódszámú, „Ökológiai

gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása” című pályázati kiírás keretösszege 64,38 Mrd Ft volt.

2017. február 2-án, Gödöllőn, a Szent István Egyetemen, napra pontosan öt esztendővel a korábbi öko konferenciát követően, az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKi) egy újabb nagyszabású konferenciát szervezett a Szent István Egyetemen közösen, „Az ökológiai gazdálkodás hazai helyzete – hol tartunk a fenntarthatóság felé vezető úton?” címmel. A konferenciát személyes jelenlétével tisztelte meg Dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter úr és Kis Miklós Zsolt úr, a Miniszterelnökség agrár-vidékfejlesztésért felelős államtitkára.

Dr. Fazekas Sándor előadásában elmondta: „(...) olyat akarunk termelni, amit a vásárlók szeretnek és megvesznek. Ezeknek a termékeknek mindenképpen hagyományosnak, egészségesnek, GMO-mentesnek és természetesnek kell lenniük. (...) szólt arról is, hogy ehhez fontos a tudatos fogyasztói magatartás, amelynek kialakulását támogatni kell.

A miniszter beszélt arról is, hogy ha egy országban GMO-s termelés folyik, akkor ott aligha lehet tiszta környezetről beszélni, ezért ki kell állnunk a GMO-mentes termelés mellett. Hozzátette: az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKi) már több száz céggel, kiépített kutatói hálózattal szolgálja azt a célt, hogy olyan tudással rendelkezünk, amely biztosítja a termékek folyamatos piaci megjelenését. Termékeinknek mindenképpen hagyományosnak, GMO-mentesnek és természetesnek kell lenniük.”

Kis Miklós Zsolt államtitkár úr tájékoztatása szerint az ökológiai terület pályázati kiírás keretében beérkezett támogatási igények kielégítéséhez a keretösszeg elegendőnek bizonyult. A kifizetések még a 2016. évben megkezdődtek. Az összes, rangsorba állított, érvényes pályázat nyert. Ezért is, 2017-ben nem indul újabb pályázat, nem hirdetik meg a második körös pályázatot.

Dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter a gödöllői ökológiai konferencián
(Fotó: Hegedűs Mária)

Az államtitkár úr továbbá elmondta, hogy voltak olyan biogazdák, akik – mivel az agrár-környezetgazdálkodásra vonatkozó (AKG) pályázati kiírásban még magasabb elnyerhető támogatási összegeket láttak – nem az ökológiai terület kiírás, hanem az AKG-s kiírás keretében adtak be pályázatot. Ők végül sok esetben lemaradtak a támogatásról, mert az AKG-s kiírás keretében sokszoros volt a túljelentkezés, nem tudtak minden támogatási igényt kielégíteni, valamint az is probléma volt több esetben, hogy a pályázók nem olvasták el alaposan a kiírást, a pályázati anyagokat és így érvénytelennek bizonyult a pályázatuk. (A magasabb támogatási összegek ugyanis többféle követelménynek való megfelelést is jelentettek, aminek nem tudtak megfelelni.) Államtitkár úr azért sajnálja ezeket az eseteket, mert a Miniszterelnökség igyekezett minden fórumon megfelelően tájékoztatni a potenciális pályázókat arról, hogy hogyan érdemes pályázni és mire kell odafigyelni. Személyesen ő maga is többször elmondta még a pályázatok beadási időszakában, hogy a biogazdák az ökológiai területen való részvételt javasolja, a kicsivel alacsonyabb összegek ellenére, mivel azt a támogatást lesz könnyebb sikeresen megpályázniuk, a várhatóan alacsonyabb pályázatszám miatt.

Véleményem, hogy a második körös pályázat esetén várhatóan olyanok is pályáznának, akik a rövid – 2015. nov. 7. és 2015. dec. 31. közötti – beadási időszak

végéig nem tudták a pályázatukat elkészíteni. A pályázati felhívás ugyan 2015. október 7-én megjelent, de a pályázatok beadásához rendkívül sok adminisztratív feltételnek is meg kellett felelni, s várhatóan emiatt történt az is, hogy az eredeti felhívásban közölt december eleji beadási határidőt rövid időn belül kitolták. A pályázók megfelelő tájékoztatását véleményünk szerint azért sem lehet teljesnek tekinteni, mivel a támogatási kérelmek benyújtását elősegíteni hivatott kézikönyv kéziratát az Impresszum szerint 2015. november 23-án zárták le. Az Impresszum szerint az „*Ökológiai gazdálkodás: Kézikönyv a támogatási kérelem benyújtásához*” című kiadványt a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) adta ki, de az előző tanúsága szerint a készítésében egyaránt részt vett a Miniszterelnökség (ME), a Földművelésügyi Minisztérium (FM), a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) és a Magyar Biokultúra Szövetség (MBSZ). A kézikönyv célja az volt, hogy „*megkönnyítse a pályázati felhívás szabályainak értelmezését és segítségül szolgáljon a támogatási kérelmek beadásához.*” – Sajnos, mivel a valóságban a kézikönyvet legkorábban december elején vagy sokkal inkább a közepén vehették kézbe az érintett gazdák, a potenciális pályázók, amikor már javában zajlott az év végi időszak – a karácsonyi ünnepekre készülés és a szabadságolások sora –, kötve hisszük, hogy a kézikönyv sikeresen teljesíteni tudta volna a célját. Talán ez is volt az egyik oka, hogy a várt ötezer pályázat helyett csak a fele érkezett be.

Az államtitkár úr a gödöllői konferencián az öko-gazdálkodási pályázati támogatásról további adatokkal is szolgált. A 64,38 Mrd Ft keretösszeget a nyertes pályázatokban megjelölt, összesen 122 798 ha területre fizették ki, ill. fogják kifizetni. (Ez alapján az 1 hektárra eső támogatás 524 275 Ft volt.) A pályázott területek közel felét (49,6 %-át) jelentik a gyepterületek (60 909 ha). További 54 017 hektárt (44 %-ot) tett ki a szántó- és 7 872 hektárt (6,4 %-ot) az egyéb (zöldség, gyümölcs, szőlő, halastó stb.) terület.

A konferencián előadást tartottak a hazai ellenőrző szervezetek, a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. (BH) és a Hungá-

ria Öko Garancia Kft. (HÖG) vezetői (Dr. Roszík Péter, ill. Allacherné Szépkuthy Katalin) is, akik kitértek a cégük által ellenőrzött ökoterületek nagyságára.

Dr. Roszík Péter, a BH ügyvezető igazgatója, előadásában bemutatta, hogy milyen fejlődést értek el 2015-ről 2016-ra. Amíg 2015-ben az ellenőrzött vállalkozások száma 1 952 volt, addig a következő év végére ez a szám 3 451-re nőtt. A növekedés 76,8 %-os (+1 499 vállalkozás). Hasonló növekedést értek el a terület az ellenőrzött területeket tekintve is. A 2015. év végi 107 605 hektárról 2016. év végére 68 658 hektárral (63,8 %-kal), 176 261 hektárra nőtt a BH által ellenőrzött terület. Ez a nagymértékű növekedés, ahogy az igazgató úr is utalt rá, az öko-gazdálkodási pályázatnak, ennek a jelentős támogatásnak volt köszönhető.

Az igazgató úr továbbá bemutatta a cége és a Magyar Biokultúra Szövetség tevékenységét, mely során elhangzott az is, hogy jó nemzetközi kapcsolatokkal is rendelkezik a BH (pl. „*Kárpát-aljai ellenőrzés*”). Elhangzott egy olyan állítás is, hogy a Biokontroll a kb. 4 100 szereplőből 3 600-at ellenőriz – ez az adat az igazgató úr által közölt tavalyi adatok fényében nehezen értelmezhető.

Allacherné Szépkuthy Katalin, a HÖG ügyvezető igazgatója, szintén ismertette az ellenőrző szervezetük tevékenységével kapcsolatos legfőbb adatokat. 2015. év végén 22 130 ha területet ellenőriztek. Ez a szám 2016. év végére 22 210 hektárra nőtt.

A HÖG esetében ez a csekély mértékű, „alig” 80 hektáros (0,4 %-os) éves növekedés azért nem meglepő, mert ez az ellenőrző szervezet minden bizonnyal már 2015-ben megkötötte a szerződést a pályázatban résztvevő, a rendszerbe belépő új gazdákkal, és ezért már a 2015. évi jelentésük tartalmazta az ökotámogatások hatására történt te-

ületnövekmény jelentős részét vagy egészét. Így esetükben az irányadó a 2014-ről 2015-re történt növekedés volt: a 2015. évi adat a 2014-ben közölt 12 589,7 hektáros adathoz viszonyítva 9 540,3 hektáros (75,8 %-os) növekedést jelent.

Igazgató asszony az előadásában kitért arra is, hogy a 2016. évben a HÖG-nél az ellenőrzési rendszerbe belépő új partnerek szinte kizárólag csak kisméretű parcellákkal léptek be, és ez is hozzájárult az ő esetükben ahhoz, hogy a 2015-2016 közötti növekedés csekély mértékű volt.

A HÖG által ellenőrzött vállalkozások száma 2016. év végén összesen 512 db volt (429 termelő + 83 feldolgozó és kereskedő). A cégtől kapott információk alapján a 2015. év végi vonatkozó adat 423 db volt. A HÖG 2014. évi jelentése szerint 2014.12.31.-én 203 db vállalkozást ellenőriztek. Ezek alapján a vállalkozások számát tekintve a növekedés 2014-2015 között +220 db (+108,4 %-os) volt, míg 2015-2016 között +89 db (+21 %-os) volt.

Az ellenőrző szervezetek vezetői által közölt adatok alapján, **Magyarországon, 2016. év végén, összesen 198 471 ha volt az ellenőrzött öko-gazdálkodás területe, mértéke. Ez 53 %-kal (68 736 hektárral) több mint egy évvel korábban. Az öko vállalkozók száma 3 963-ra nőtt. A növekedés mértéke 101 %-os.** (Az adatok még nem hivatalosak.)

A két ellenőrző szervezet tehát az alábbi szerint vett részt az ellenőrzésben 2016. év végén:

Magyarország öko-gazdálkodása, a 2016. év végi közel 200 e hektáros ökoterülettel, elérte az összes mezőgazdaságilag művelt terület (5 372 e ha) 3,7 %-át, és megközelítette a „Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért (2014-2020)” c. hatályos öko akciótervben 2020. év végére kitűzött „időarányos” értéket.

	<i>Ellenőrzött terület:</i>		<i>Ellenőrzött vállalkozások:</i>	
<u>Biokontroll Hungária:</u>	176 261 ha	88,8 %	3 451 db	87,1 %
<u>Hungária Öko Garancia:</u>	22 210 ha	11,2 %	512 db	12,9 %
Összesen:	198 471 ha	100,0 %	3 963 db	100,0 %

A magyarországi ökotermék növelésének célkitűzései és megvalósulása hektárban (1999-2020)

Ha a következő négy évben éves átlagban a 38 ezer hektárral növekszik az ökotermék, akkor, de csakis akkor, elérhető a 2020. év végére kitűzött 350 000 hektáros cél.

A magyar ökológiai gazdálkodás kátyúba ragadt szekerét 2016-ban sikerült kimozdítani. De még nem kiemelni. Reméljük, hogy nem járunk úgy, mint Románia, ahol – szintén a jelentős támogatás hatására – 2010 és 2013 között 182 706 hektárról 301 148 hektárra (118 442 hektárral, 64,8 %-kal) emelkedett az ökotermék, majd, ahogy elmaradt a további támogatás, 2015-re visszaesett 245 924 hektárra. (Igaz, ez még mindig magasabb érték, mint a 2010. évi kiindulási érték.)

Talán ezért is szorgalmazták és kérték Kis Miklós Zsolt agrár-vidékfejlesztéért felelős államtitkártól a gödöllői konferencia résztvevői, hogy a kormány mégis hirdesse meg az ökológiai gazdálkodás második körös támogatását.

Sajnos az államtitkár úr nem tudott mást mondani, mint hogy 2017-ben biztosan nem lesz meghirdetve.

A 2020-ig tartó jelenlegi uniós pénzügyi és támogatási ciklusban a későbbiek során, amennyiben a körülmények lehetővé teszik – pl. a 2015-ös pályázattal megítélt, de fel nem használt, vagy a nem teljesítés visszafizetett pénzeszegeknek a rendszerbe való visszaérkezése esetén –, újra tárgyalható lesz az öko támogatás felülvizsgálata.

Az ökotermék 2016. évi növekedésén túlmenően, sajnos megállapíthatjuk azt is, hogy a közel 70 e hektáros (53 %-os) bővülés ellenére a hazai ökológiai gazdálkodás szerkezete nem javult. A növekedést főleg a rétv, legelő és a szántóterületek adták, sajnos a zöldség-gyümölcs területek nem növekedtek hasonló mértékben. Az állatállományról egyelőre nincsenek tavalyi adatok, mivel – sajnos – az ellenőrző szervezetek vezetői ezekről nem közöltek előadásukban semmit. Az öko állatállományhoz kapcsolódik, hogy Prof. Dr. Tózsér János, a Szent István Egyetem rektora, köszöntőjében elmondta, hogy az ökológiai gazdálkodáson belül az állattartás témaköre sajnos némileg háttérbe szorult Magyarországon a növénytermesztéshez viszonyítva.

Az ágazat helyzete Európában és a világban

Eric Gall, az IFOAM szakpolitikai igazgatója, előadásában ismertette az ökológiai gazdálkodás területének és az ökológiai termékek, bioélelmiszerek fogyasztásának alakulását Európában és a világban.

Sokatmondó volt az ezt bemutató grafikon, melyből jól látható volt az a világszintű tendencia, hogy az ökotermék növekedési üteme és a fogyasztás bővülése között egyre nagyobb a távolság, az „olló” egyre jobban szétnyílik. 1998-2005 között e mutatók változását jelző két vonal még párhuzamos volt.

2005-2015 között az „olló” fokozatosan szétnyílt. Ez azt jelenti, hogy a bioélelmiszerek iránti igény gyorsabban növekszik, mint amivel a területi növekedés – így az ökológiai termelés volumene is – még lépést tudna tartani.

2015. év végén az ellenőrzött ökotermék nagysága mintegy 50 millió hektár volt, míg a fogyasztás elérte a 80 milliárd dollár értéket. Az Európai Uniót tekintve a fogyasztás éves növekedése 7,4 % – ezzel semelyik másik ágazat sem tudja a versenyt felvenni.

Az IFOAM az ökológiai gazdálkodási mozgalmak világszervezete, melynek a világ 170 országából vannak tagszervezetei. A szervezet célja az ágazat egészének világszerte történő fejlesztésén túlmenően, hogy információs platformot nyújtson a bioélelmiszerek képviselői érdekeit a különböző nemzeti és nemzetközi fórumokon, és így elősegítse az ökológiai gazdálkodásra vonatkozó jogharmonizációt.

A szervezetük kidolgozott egy 2030-ra szóló jövőképet, víziót, melyben megfogalmazták, hogy hogyan képzelik el az ágazat jövőjét és ehhez milyen lépéseket szükséges megtenni, a jelenlegi állapot és fejlődési tendenciák alapján. Természetesen az öko ágazat helyzetét, gazdasági súlyát, részesedését tovább kellene növelni, mert ez jelenti az egészséges, élhető és fenntartható élelmiszertermelést. Bár az ökológiai gazdálkodásra vonatkozó kiadások az elmúlt évtizedben egész Európában jelentősen növekedtek, nagyjából megduplázódtak, még mindig nem elégségesek, még mindig nincs meg a szektor kellő támogatottsága.

A 2017. február 2-i konferencián Prof. Dr. Urs Niggli, a svájci FiBL kutatóintézet igazgatójának előadásában – melyet a professzor úr távollétében dr. Drexler Dóra ismertetett – elhangzott, hogy az ökopiacnak az ökotermeléshez viszonyított „túl” gyors növekedése azt a veszélyt hordozza magában, hogy megjelennek az ökológiai piacon a „szerecsenhuszárok”, akik leronthatják az egész ágazat jó hírét a nem valódi öko termékekkel. Az „olló” szétnyílásának lehetséges okai között még mindig szerepel az a tény, hogy mind a mai napig igaz, hogy a terméshozamok tekintetében az ökológiai gazdálkodásnak lemaradása van a konvencionálishoz viszonyítva,

annak ellenére, hogy történt fejlődés e téren is az ökológiai gazdaságban. Azonban nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy az ökológiai gazdaság esetében azok az ökoszisztéma szolgáltatások, melyeket nyújtani tud, sokkal fontosabbak ennél a természethozambeli hátránynál.

Javaslatok

A Kárpát-medencei Ökológiai Gazdálkodók Szövetsége (KÖSZ) – mint a Vidékfejlesztési, majd a Földművelésügyi Minisztérium stratégiai partnere – megfogalmazta azokat a javaslatokat, melyek szükségesek ahhoz, hogy a hazai ökológiai gazdaság megőrizze versenyképességét.

Ahhoz, hogy a 2016. év ne csak egy egyszeri, különleges év legyen a hazai ökológiai gazdaságban, az alábbi intézkedések megtételét javaslom:

- Ökológiai gazdasági etikai kódex kidolgozása, elfogadása.
- A Földművelésügyi Minisztériumban az ökológiai gazdaságért felelős önálló apparátus (főosztály) felállítása.
- A Miniszterelnökségnél, a vidékfejlesztésért felelős államtitkárságon az ökológiai gazdaságért felelős személy kinevezése.
- Öko akcióterv megvalósításáért felelős személy kijelölése. Az akcióterv megvalósulásáról évente beszámoló és kiértékelés.
- Ökológiai gazdasági Koordináló Bizottság létrehozása a felügyeleti, szakmai, ellenőrző-tanúsító és a civil érdekképviseleti szervezetek bevonásával.
- Az ökológiai gazdasággal kapcsolatos oktatás és kutatás támogatása.

- Öko (bio) szakmai kiadványok, könyvek, folyóiratok, ökológiai gazdaságot segítő kiadványok kiadása, filmek, CD-k, DVD-k, honlapok készítésének, fenntartásának támogatása.
- Együttműködés és támogatás a Kárpát-medence országainak magyarok lakta területein az ökológiai gazdaság fejlesztésére.
- Kárpát-medencei öko kerekasztal, egyeztető bizottság összehívása, mely a Kormány felé tanácsadó szervként működne.
- Kárpát-medencei ökológiai gazdasági stratégia és etikai kódex kidolgozása.
- Kárpát-medencei öko védjegy létrehozása.

Dr. Solti Gábor

Kárpát-medencei Ökológiai Gazdálkodók Szövetsége

Kert-Magyarország I.

A Kert-Magyarország kifejezés és gondolatkör a kiváló gondolkodó, Németh László orvos és író 1935-ben megjelent „Életcéli” című tanulmánya által vált közzismertté, melyben megfogalmazta a Kert-Magyarország eszméjét. A gondolatai által elvetett mag azóta mélyen meggyökerezett a magyar környezetvédelmi köztudatban. Értelmezése – a Németh Lászlói alapokat megtartva és tiszteletben tartva – széles körben elterjedté vált, környezetvédelmi eszmék és gondolatok biztos alapként építkeznek rá. Ezt tesszük most mi is, amikor Magyarország konyhakerti lehetőségeit vizsgáljuk. Vizsgálódásunkat kiterjesztjük a Kárpát-medence egészére is.

A KSH Fogalomtár szerint „*Kert: A gazdaság többi részétől elkülönített vegyes hasznosítású, rendszerint ház körüli terület. 1949-ig tartalmazta a gyümölcsös művelési ág területét is. 1995-től csak a gazdasághoz tartozó személyek fogyasztására termesztett növények területét (konyhakert) jelenti, innen értékesítésre csak az esetleg képződő – kis mennyiségű – főlősleg kerülhet.*” Tehát a statisztikai kert fogalom lényegében a kony-

hakertetek jelenti. Ezt teljes mértékben alátámasztja ez a meghatározás: „*Konyhakert: A gazdasághoz tartozó személyek fogyasztására termesztett növények területét (konyhakert) jelenti, amely a gazdaság többi részétől elkülönített, rendszerint ház körüli terület. Innen értékesítésre csak az esetleg képződő – kis mennyiségű – főlősleg kerülhet.*”

A KSH szerint 2015. év végén Magyarországon 80,5 ezer hektárt tett ki a konyhakertek területe. Ez az összes mezőgazdaságilag művelt területnek (5 346,4 e ha) a 1,5 %-át, míg az összes termőterületnek (7 380,8 e ha) a 1,1 %-át jelenti.

A konyhakertek jelentősége hazánkban azonban nagyobb, mint amit a számok sugallnak: dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter úr az elmúlt években több alkalommal is kihangsúlyozta e témakör kulcsszerepét.

A miniszter úr szerint hazánkban több százezer konyhakert, kiskert van, melyek százezrek, sőt, milliók számára teszik lehetővé, hogy saját családjuk éves zöldség-gyümölcsigényének nagy részét maguk termeljék meg. Emellett a környezeti nevelés, a fenntarthatóságra törekvés

szempontjából is érdemes megbecsülnünk a kerteket, és ösztönöznünk kell az embereket arra, hogy a konyhakertek, zártkertek ne parlagon heverjenek, hanem továbbra is műveljék őket és számuk a jövőben még tovább gyarapodjon: „*A konyhakerti gazdaság fenntartja a tájra jellemző termelési kultúrát, a családban tovább örökíti a művelési hagyományokat és biztosítja az őshonos, ritka növényfajok továbbélését. (...) Ma Magyarországon csaknem 200 ezer hektár elhanyagolt zártkert található, melynek termesztésbe vonása jelentősen növelhetné a családok zöldség- és gyümölcs-önellátását.*” /Részlet dr. Fazekas Sándor miniszter úr köszöntő beszédéből a *Legszebb konyhakertek* program Karcagon megtartott 2013. évi ünnepélyes díjátadója alkalmából. Demokrata 2013.11.20. p. 6./

A miniszter úr szavai talán még inkább érvényesek lehetnek a teljes Kárpát-medencére is. Sajnos a Kárpát-medence mezőgazdasági helyzetét feldolgozó tanulmány (Solti G. – Ziegler G. 2016.) megszerkesztésekor Magyarországon és Horvátországon kívül nem találtunk adatot a konyhakertek területére vonatkozóan a többi Kárpát-medencei területekről.

Ezért a Kárpát-medence egészére vonatkozó konyhakert adatot jelenleg még csak becsülni tudjuk.

A becslés alapját az adja, hogy a kárpát-medencei országokból a kárpát-medencei területekre vonatkozóan mindenhol sikerült a szőlőterület és a gyümölcsösök nagyságára vonatkozó friss adatokat felkutatnunk és így a Kárpát-medence egészére kiszámítanunk. E két adatgyűjtési kategória – a hazai statisztikai hivatal adatosztályozási rendszerében – a mezőgazdaságilag művelt terület részét képezik, a szántó, a rétek, legelők és a konyhakertek mellett. Magyarországon a gyümölcsösök területe 2015-ben 92 172 ha, míg a szőlő 80 608 ha volt. Ezek területe nagyságrendileg megfelelt a hazai konyhakertek nagyságával, a 80 485 hektárral. A fent említett adatfeldolgozásunk alapján a Kárpát-medence egészében a szőlőterület 190 411 ha, míg a gyümölcsösöké 247 287 ha volt 2015-ben, így a konyhakertek területe – az említett magyarországi adatokból, nagyságrendből kiindulva – a Kárpát-medencében becslésünk szerint legalább 200-250 ezer ha körüli.

Ez az adat nem tartalmazza az elhanyagolt zártkertek területét, melyek természetbe vonásának hasznosságát, szükségességét többször is hangsúlyozta a magyar földművelésügyi miniszter.

Ezt szolgálja a nagy hagyományra visszatekintő kertmozgalom Magyarországon, melynek fő letéteményese a Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége. De ugyanilyen célt szolgáló és fontos program napjainkban a néhány éve elindult és egyre népszerűbb „Legszebb konyhakertek” verseny, valamint megemlíthetjük a Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért által meghirdetett, „Magyar Biokert – Termeljük meg saját bioélelmiszereinket!” című kezdeményezést is.

Kertmozgalmak

Kert-Magyarország

Ahogy a bevezetőben már említettük, Németh László 1935-ben megjelent „Életcél” című tanulmányában fogalmazta meg a Kert-Magyarország eszméjét. Egy gondolat ebből, melyet látnoki képességekkel látott előre: „A mi területünk az új, az embermilliókat felszívó világ a Kert, a minőség-földművelés. A föld milliókat küldött fel a városokba, de ma még több milliót hajlandó kertjeibe visszavenni.”

Kertbarát Mozgalom (Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége)

„Kertészkedj, művelődj, barátkozz, védj a természetet és fogyassz magyar terméket!” – Ezzel a jelmonddal buzdítja a fiatalokat dr. Szent-Miklóssy Ferenc, a Kertszövetség elnöke a „Kertbarát Mozgalom Magyarországon” című 2013. decemberi kiadványban, hogy csatlakozzanak a legnagyobb hazai kertmozgalomhoz, mely napjainkban már közel fél évszázados múltra tekint vissza.

„A magyar nép a kert, a kertészet szeretetét még az őshazából hozta magával. (...) A kerttel, a szőlészettel, a borászattal kapcsolatos szavaink ősmagyar eredetűek. A lakóházak többségének fontos tartozéka volt évszázadokon keresztül a konyhakert, a virágoskert, a gyümölcsös, a szőlőskert. Az óriási emberveszteséggel, rombolással járó török uralom, az osztrákokkal vívott harcok sem tudták tartósan elpusztítani a neves magyar kertészetet, a házak, a tanya körüli kerteket. Kedvező fellendülés indult, amikor az 1700-as évek elején jelentős számú német telepes került a török pusztítások miatt elnéptelenedett területekre, vidékekre. Sok új módszert, fogást hoztak magukkal, színesítve a magyar kertkultúrát. Különösen felélénkült a kertészkedés a Kiegyezés utáni béke évtizedekben. Jelentős ültetvények is létesültek, kialakultak a gyümölcs és a szőlő termőtájak. A nagyobb területen gazdálkodók számos egyletet, egyesületet hoztak létre, hogy jobban, hatékonyabban tudjanak dolgozni, minél több termék kerüljön külföldre.

Az elsősorban saját célra termelő családellátó (önellátó) szervezett kertbarátmozgalom kialakulásának első írásos nyomát Csépanyi Sándor miskolci kertbarátköri elnök Diósgyőrben találta meg. Az I. világháború idején, 1916-ban diósgyőri vasmunkások alapították meg a Miskolc-Diósgyőr Vasgyári Közhasznú Kiskert Egyesületet, mert rájöttek: érdemes szervezeten működni a kertkedvelőknek, mert sokkal eredményesebb lehet a munkájuk, jobban tudják segíteni egymást. Országszerte sokan követték példájukat. Elődeink munkája megbecsüléseként, elismeréseként a Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége kinyilvánította, megerősítette, hogy az 1916-os évszámot tekinti a szervezett magyar kertbarátmozgalom megalakulása, életre hívása időpontjának. Majd a második világháború borzalmai között is a lakosság a kiskertekben termelte meg a család szűkös ellátására a zöldség és gyümölcsfélét. A gyökerek mélyek és erősek, a kertbarát mozgalom erejét az „alulról” szerveződés adja.

A civil szervezetek 1950-es évek elején történt országos betiltása után a kertbarátok voltak azok, akik az első adandó alkalommal, 1957-ben újraindultak. Számos helyen rájöttek, hogy csak akkor élhetnek jobban, lehet nagyobb a választék a család asztalán, a helyi piacon, ha minél többen szervezeten kertészkednek, ugyanakkor a kert az aktív, egészséges pihenés és kikapcsolódás helye is.

Jó néhány betegséggel küzdő ember gyógyult meg a jó levegőn, a kerti munka hatására. A kiskeresetűek, a kisnyugdíjasok számára a kert termékeiből származó jövedelem létfontosságúvá vált és az ma is. Először kertészeti szakkörök alakultak,

majd sor került a nagyobb létszámú klubok és körök, szakcsoportok, kerttársulások alakítására is, attól függően, hol mire volt lehetőség, bátorság, támogatás. (Nyilvántartásunk szerint a legrégebbi, ekkor alakult kertbarát közösség a szarvasi Tessedik Sámuel Kertbarát Kör, amely 1959 óta működik.) Széles körű új népi élet-, illetve termelési forma, a kertbarátmozgalom vette kezdetét.

A települések közigazgatási szervei, a tanácsok felsőbb utasításra és központi anyagi támogatással kezdték megszervezni a TIT keretében a lakossági házkörűli és háztáji, illetve a földműves-szövetkezeti (ÁFÉSZ) kistermelők szakmai – állattenyésztési és kertészeti – képzését, az úgynevezett agrotechnikai tanfolyamokat. A tanfolyamot végzetek többsége kertészeti szakköröket szervezett és így a továbbképzésen együtt maradtak. Télen előadásokon és konzultációkon, tavasztól ősziig a kiskertekben gyakorlati bemutatókon vettek részt. Ezekkel a szakkörökkel kezdődött a hazai kertbarátmozgalom.

A szakkörök az 1960-as évektől kertbarátklubokká alakultak és a települések művelődési házaiban, könyvtáraiban, oktatási intézményeiben tartották meg rendezvényeiket kiváló meghívott szakemberek közreműködésével. (...) 1963-ban Gyulán (...) legalizálták az 1959-től működő kertbarát-, és állattenyésztő szerveződéseket, köröket, klubokat.

A négy országos hírű kertbarát klub (...) 1970-ben Pomázon a művelődési házban megalakították a Kertbarátok Országos Társadalmi Szövetségét. A szövetség elnökeként dr. Gyuró Ferencet, titkárának Kulin Imrét választották. (...) A pomázi művelődési ház nemcsak a pomázi kertbarátoknak, de az országos kertbarátmozgalomnak is rendszeresen otthont adott, és egyik központja volt. A magyar nép akarateráját, élni akarását és tudását, tehetségét és földszerezetét mutatta, hogy ezekben az években is megtalálta a jó ügyet támogató vezetőket és szervezeteket, intézményeket. Ezek közül ki kell emelni azokat a bátor szakembereket, népművelőket, termelési és oktatási intézményeket, politikai, társadalmi szervezeteket, akik, illetve amelyek közvetett, vagy közvetlen segítséget, támogatást adtak a kertbarátoknak. Itt a társadalmi, szövetkezeti, művelődési, oktatási és tömegtájékoztató intézmények – Népművelési Intézet,

művelődési házak, könyvtárak, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT), a Televízió, a Rádió, a sajtó, a Kertészeti Egyetem, a kertészeti, szőlészeti és zöldségtermesztési kutatóintézetek és a települések iskoláinak – vezetőit, tanárait, munkatársait kell kiemelni. Ők a civilizáció, a kultúra szerves részeként ápolták, oktatták és napjainkban is ápolják, népszerűsítik a kertkultúra, a kertészeti termelés fejlesztését. Dicséret illeti a Mezőgazdasági Kiadót, dr. Lelkes Lajos főszerkesztőt a sok értékes házikerti, kertbarát könyv megjelentetéséért.

Külön kell kiemelni a kertészeti és mezőgazdasági kistermelés és felvásárlás, eszköz-, és anyagellátására szervezett intézményeket, amelyeknek vezetői a mezőgazdasági, kertészeti kistermelés elvi és gyakorlati, ideológiai és anyagi „kiskapuit” megtalálták. Az alapvető „ideológiai” rendező elv „az integrált mezőgazdasági kistermelés” volt. Ennek a lényege az volt, hogy a kézimunka-igényes kertészeti és állati termékeket a „szocialista nagyüzemek” integrálásával, szervezésével és támogatásával a termelőszövetkezetek háztáji és kiegészítő kisgazdaságaiban, a nagyüzemi gazdálkodásra kevésbé alkalmas házikertekben, zártkertek, szőlős-, gyümölcsös-kertekben, termelőberendezésekben, istállókban, házkörűli fóliás zöldség-, virághajtató telepeken termelték meg. A termelés és felvásárlás integrátorai a TÉESZ-ek, az Általános Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezetek, illetve az élelmiszer-ipari vállalatok voltak. A kertbarátok és kistenyésztők jelentős része azonban közvetlen nem kapcsolódott be az „integrált termelésbe”, de közvetve hasznosította az eszköz- és anyagellátásra, a termékfelvásárlásra kiépített hálózatot.

A kertbarátközösségek helyi, megyei kiállításokat, bemutatókat szerveztek, sikeresen részt vettek az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszer-ipari kiállításokon. A jobb információáramlás, a hatékonyabb szervezés érdekében alakultak meg a megyei szövetségek és fogta össze a kertbarátok munkáját az Országos Szövetség. Nagy jelentőségű volt 1989. áprilisában a Magyar Mezőgazdaság Kft. gondozásában megjelenő Kerti Kalendárium havilap elindítása, amely a kertészek és kertbarátok munkáját kívánja segíteni, ösztönözni minőségi termelésre.

A kertbarátmozgalom erejére utal, hogy túlélte az 1989. utáni rendszer-váltás időszakának nehéz és küzdelmes időszakát. Sok kör megszűnt, felmorzsolódott, nagy gondot jelentett sokféle a művelődési ház, a támogatást nyújtó áfész és szövetkezet megszűnése, a helyhiány. Ahol akarták, összefogva túléltek a nehéz idők, segítették a munkanélkülivé vált társaikat, az intenzív termeléssel próbálták pótolni az elvesztett, „kiprivatizált” munkahelyeket. Mai napig a kiállítások, rendezvények sokasága mutat példát a kertészkedésbe bekapcsolódóknak.

(...) Élénkülték a külföldi kapcsolatok is, a szlovák kertbarátok példaértékűen tartják a Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetségével, a magyar kertbarátokkal kialakított jó viszonyt, számos tanulmányútra került sor és nagy érdeklődés kíséri mindig a tapasztalatcseréket. Megtörtént a kapcsolatfelvétel az osztrák, az erdélyi kertbarátokkal. A vajdasági (Szerbia) Temerini Kertbarátkör a KKOSZ tagja lett.

A Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége összefogja a kertbarát köröket. Minden megyében és a fővárosban vannak közösségei. Képviselet a kertbarátok, kertész kisárutermelők érdekeit, részt vesz az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága ülésein, a Vidékfejlesztési Minisztérium tanácskozásain. A még jobb együttműködés érdekében az Kertszövetség-KKOSZ stratégiai megállapodást kötött a Vidékfejlesztési Minisztériummal.

Számos helyen a kertbarátok a temetőt, a parkokat kitarítják, rendbe hozzák, megnyesik az út menti fákat és bokrokat, irtották és irtják a parlagfüvet és más veszélyes gyomokat, bizonyítva, hogy a kertbarátok jelenléte fontos és közérzetjavító. Sok polgármester megfogalmazása szerint a kertbarátkör nélkülözhetetlen része, „motorja” a településnek. Többfelé – okosan – a fiatalokat is igyekeznek bevonni a munkákba, megkedveltetni velük a kert, a kerti munkát. Van jövője tehát a kertbarátmozgalomnak, rajtunk múlik, hogy minél több érdeklődőt bevonjunk a munkába, mindannyiunk hasznára.” /Szent-Miklós F. – Nagy Z. R. 2013., pp. 4-7./

2013-ban a KKOSZ mintegy 140 kertbarát kört, ill. klubot tartott nyilván Magyarországon. A KKOSZ taglétszáma ebben az évben meghaladta a 11 ezer főt.

„A Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége a családellátó-, és az árutermelő kertészeknek egyaránt igyekszik segítséget nyújtani: kiállítások, tanulmányutak, helyszíni bemutatók és tapasztalatcserék során.

A zökkenőmentes élelmiszer-ellátáshoz (az exportról nem is beszélve) szükség van a kistermelők, az új egyéni gazdálkodók, vállalkozók termelési és értékesítési feltételeinek biztosítására. A szövetség ennek az elősegítését tűzte ki célul érdekképviseleti, érdekvédelmi feladataként.

Számos nyugdíjas, idős és munkanélküli ember, új földtulajdonos pótolhatja jövőbelmét a háztáji, hétvégi kertjéből, vagy vállalkozóként kifejezetten árutermelésből akar megélni. Nagy részük ma is a kertbarát körökben, klubokban ismerkedik meg szervezett oktatás keretén belül az új fajtákkal, technológiákkal, a növényvédelemmel, előadásokat hallgat, szakmai tapasztalatcseréken vesz részt, ismerkedik a kertészkedés korszerű módszereivel.

A havonta megtartott Vezető Továbbképző Tanácskozásokon a megyei klubkörvezetők rendszeresen a legfontosabb időszerű tudnivalókról kapnak információkat, és a helyi körök működtetésével kapcsolatban javaslatokat, ismereteket szerezhetnek.

A szaktanácsadói tevékenység egyik lényeges eleme a kertészek és kertbarátok havilapja, a „Kerti Kalendárium” c. folyóirat. A lap helyet biztosít a szövetség híreinek, rendszeresen közli a tagok által beküldött, a munkát segítő gyakorlati cikkeket, ötleteket.” /Szent-Miklóssy F. – Nagy Z. R. 2013., p. 8./

A kertbarát körök tevékenysége ösztönzőleg hatott a biokultúra mozgalom kialakulására is. Az 1983-ban indult Biokultúra Klub (majd Egyesület) számos biokultúra helyi csoportot hozott létre, melyek közül számosan az adott település kertbarát köréből nőttek ki, illetve ezek megszűnése után tagjai visszatértek a kertbarátok mozgalom kötelékébe. Szent-Miklóssy Ferenc, a Kertszövetség nagytekinthető vezetője, szintén ott volt a bio mozgalom indulásakor. A Biokultúra Tájékoztató – a Biokultúra folyóirat elődje – első, 1984-es évfolyamában a szerzők között ő is szerepel. 1984 januárjától a Biokultúra Klub szaktanácsadói között, dr. Mezei Ottóné, dr. Gyórfy Sándor és Valló László mellett, Szent-Miklóssy Ferenc is ott volt. (Solti G. 2008., p. 94.)

Dr. Solti Gábor
 Kárpát-medencei
 Ökogazdálkodók Szövetsége

A cikk folytatódik az
 Östermelő - Gazdálkodók Lapja
 2017/3. június-júliusi számában. Szerk.

Irodalomjegyzék

- Edmond Bordeaux Székely (2001):** Ökológiai egészségkert: A túlélés könyve. – Élő Föld Kiadó Kft., Budapest
- Edmond Bordeaux Székely (1999):** Az Esszésen béke evangélium. – Első könyv. – Élő Föld Kiadó Kft., Budapest
- Gelencsér Margit (2014):** Biokerti kalendárium. – Magyar Biokultúra Szövetség, Budapest
- Gellért Miklós-Ruepp-Vargay Mária (2001):** Mindennapi komposztálás. A házikerti komposztálás kézikönyve. – Öko-Fórum Alapítvány
- Gertrud Franck (2003):** Öngyógyító kiskert. – Mezőgazdasági Kiadó, Budapest
- Imre Mária szerk. (1991):** Reményik Sándor Isten közelében. – Az Unikornis Kiadó és az Evangélikus Sajtóosztály közös kiadása Budapest
- Kovács-Mesterházy Zoltán (2013):** A falu legyen ismét önellátó. – Kistermelők lapja, 2013. augusztus
- KSH (2016):** Agrárium 2016 (előzetes adatok). Statisztikai Tükör 2016. november 22. – Forrás (2017.01.09.-i állapot szerint letöltve): <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/gszo/agrariumelo16.pdf>
- Kun András (2012):** Beszélgetések az önellátásról (A biogazdálkodás és az ökológikus életmód alapjai). – Öko-völgy Alapítvány, Somogyvámos
- Lass Gábor (2011):** Az önfenntartó falu. – Demokrata Magyarország, 2011. november 23.
- Lass Gábor (2016):** Visszahozzák az elveszett tudást. – Tiszasason a közmunkások fele mára eljuttott a munka világába. – Demokrata 2016.12.21. pp. 24-25.
- Lelkes Lajos (szerk.) (1985):** Házikerti kézikönyv. – Mezőgazdasági Kiadó, Budapest
- Mohácsi Lászlóné (2012):** Fejezetek Tiszasas történetéből. – Magánkiadás.
- Mohácsi Lászlóné (2014):** Meggykefécé és tarajos kurcina: Népi táplálkozás Tiszasason. – Tiszasas község Településellátó és Szolgáltató Szervezete
- Moldoványi Ákos (1986):** „Kertész legyen ki boldogságra vágyik.” – Mezőgazdasági Kiadó, Budapest
- Moldoványi Ákos (1987):** Boldog lett-e ki kertre vágyott? – Officina Nova, Budapest
- Nagy Gyuláné (2003):** Bio-kalendárium. – Biogazda füzetek 2. – Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért, Piliscsaba
- Németh László (1935):** Kert-Magyarország. In: Élet-cél. – Németh L. tanulmánya
- Paszternák Ferenc (2003):** Biozöldségek termesztése. – Biogazda Kiskönyvtár [sorozat]. – Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Radics László (2002):** Ökológiai gazdálkodás II. Kertészet, Élelmiszerfeldolgozás, tárolás. Minőségbiztosítás, ökonómia és marketing. – Dinasztia Kiadó, Budapest
- Rasztik Viktória (2003):** Az ökokertek növényvédelme. – Biogazda kiskönyvtár. – Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Roszik Péter (2009):** Biokert a ház körül. – Magyar Biokultúra Szövetség, Bp.
- Sárközy P. – Seléndy Sz. (szerk.) (1994):** Biogazda 2. Szántóföldi és kertészeti növénytermesztés. – Biokultúra Egyesület, Budapest
- Sárközy Péter – Haraszi Nóra – Cseperkálóné Mirek Barbara (2016):** Növénytársítások. Rokonszenv és ellenszenv a növények között. (Biogazda füzetek 10.) – Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért, Piliscsaba
- Solti Gábor (2000):** Talajjavítás és tápanyag-utánpótlás az ökogazdálkodásban. – Biogazda kiskönyvtár. – Mezőgazda Kiadó Budapest
- Solti Gábor (2008):** A negyed százados hazai biomozgalom története. – Östermelő – Gazdálkodók Lapja 2008/5. (okt.-nov.), pp. 94-100.
- Solti Gábor (2012):** Biokert Magyarország. – Nácihegyi Tükör – Spiegel, XXIII. évf. 1. sz., pp. 16-18. (Pula)
- Solti Gábor (2013):** Kőzetek és ásványok az ökológiai talajjavításban. – Biogazda füzetek 7. – Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért Piliscsaba
- Solti Gábor – Ziegler Gábor (2014):** Fűrészpor és fahamu felhasználása. (Biogazda füzetek 8.) – Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért, Piliscsaba
- Solti Gábor – Ziegler Gábor (2016):** A Kárpát-medence mezőgazdasági helyzete és ökogazdálkodása. – KÖSZ, Piliscsaba. Kézirat.
- Somogyi Imre (1942):** Kertmagyarország felé. – Magyar Élet Kiadása, Budapest
- Surányi Dezső (1987):** Magyar biokertek a XVII. században. – Natura, Budapest
- Szent-Miklóssy Ferenc – Nagy Z. Róbert (szerk.) (2013):** Kerbarát Mozgalom Magyarországon. – Kauten Etnobotanikai Közhasznú Alapítvány
- Szent-Miklóssy Ferenc (2015):** Kerti Kalendárium – 2014 Évkönyv. – Magyar Mezőgazdaság, Budapest
- Tóth Erzsébet (2009):** Az én biokertem. – Kézirat, Csépa
- T. Veress Éva (2015):** Az én biokertem. – Biogazda füzetek 9. – Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért, Piliscsaba

SAJTÓKÖZLEMÉNY

A 113/2009. (VIII.29.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához a 2009, 2012, 2014 évben igényelhető támogatások részletes feltételeiről; valamint a 24/2015. (IV.28.) MvM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához a 2015. évben igényelhető támogatások részletes feltételeiről szóló rendeletek szabályozása alapján a 2009, 2012, 2014. és 2015. évben nyújtott támogatások NYERTES PÁLYÁZÓI, akik lapunkat jelölték meg a nyilvánosság biztosítására:

DARÁNYI IGNÁC TER

NÉV	SZÉKHELY/ TELEPHELY	FEJLESZTÉS	ELNYERT TÁMOGATÁS	ÉV
Flider Bence	Nagygyimót	A 24/2015. (IV.28.) MvM rendelet alapján az EMVA - a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához a 2015. évben igényelhető támogatások pályázat keretében támogatást nyert	40.000 Euro	2015
Gáll Árpád	Bódvalenke	Szántóföldi növénytermesztés, kertészet: kalászosok, kukorica, napraforgó, burgonya, olajtök termelése. Fejlesztés: mezőgazdasági erőgépek és termelő eszközök vásárlása	40.000 Euro	2015
Harsányi Tamás	Vaja	Ágazat: kertészet. Mérete: 12 EUME. Kultúrák, fajták: meggy, alma, dió. Fejlesztés: fiatal gazda vállalkozóvá indulása.	40.000 Euro	2012
Lakatos Klaudia	Szamosszeg	Kertészet: alma. Mérete: 10,91 EUME. Fejlesztés: földterület vásárlás, bérlés, eszközök beszerzése, gazdaság fejlesztése	40.000 Euro	2014
Molnár Attila	Abod	Ágazat: növénytermesztés, állattenyésztés, kertészet. Mérete: 28 ha területen gazdálkodik, 15 db sertés, szőlő 0,17 ha. Kultúrák, fajták: búza, burgonya. Fejlesztés: földvásárlás, mezőgazdasági gépek vásárlása	40.000 Euro	2015
Molnár Tamás	Hodász	Ágazat: zöldség-, gyümölcs termelés. Mérete: 24,23 EUME. Kultúrák, fajták: szamóca, tök, paprika. Fejlesztés: földvásárlás, gépbeszerzés, technológia fejlesztés	40.000 Euro	2014
Szászi Gábor Péter	Nyírmeggyes	Ágazat: kertészet. Kultúrák, fajták: gyümölcs (meggy, szilva, alma, bodza, dió). Fejlesztés: ültetvénytelepítés	40.000 Euro	2012
Szondi Kristóf	Nyíregyháza	Ágazat: mezőgazdaság. Mérete: első évben 100 m ² , második évben 220 m ² területen. Kultúrák, fajták: gombatermesztés. Fejlesztés: gombatermesztőház létesítése, klimatizáció kialakítása, termesztéshez kapcsolódó eszközök beszerzése.	40.000 Euro	2015
Támba Róbert	Napkor	Ágazat: kertészet. Mérete: 10,37 EUME. Kultúrák, fajták: dohány, alma. Fejlesztés: gépvásárlás	40.000 Euro	2014
Támba Tibor	Napkor	Ágazat: kertészet. Mérete 10,37 EUME. Kultúrák, fajták: dohány. Fejlesztés: korszerűsítés	40.000 Euro	2014
Tisza Gábor	Vaja	Ágazat: zöldség, gyümölcs, kertészet. Mérete: 25,18 EUME. Kultúrák, fajták: uborka, paprika, meggy. Fejlesztés: gép és eszközbeszerzés, földvásárlás, technológia fejlesztés	40.000 Euro	2014
Tisza Kitti	Vaja	Ágazat: biogyümölcs termelés. Mérete: 23,51 EUME. Kultúrák, fajták: szamóca, alma, meggy. Fejlesztés: földvásárlás, gép és eszközbeszerzés, technológia fejlesztés	40.000 Euro	2012
Tóth Anett	Vaja	Ágazat: gyümölcsstermesztés. Mérete: 14,39 EUME. Kultúrák, fajták: alma, barack. Fejlesztés: őszibarack és alma ültetvény megvalósítása.	40.000 Euro	2009
Vass Péterné	Pusztakovácsi	Ágazat: állattenyésztés. Mérete: 12,02 EUME. Kultúrák, fajták: sertés. Fejlesztés: állományfejlesztés, tartási technológia fejlesztés, előállított termék minőségének fejlesztése.	40.000 Euro	2014

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A megjelentetéssel eleget kívánok tenni a PÁLYÁZATOMBAN VÁLLALT nyilvánosság biztosításának.